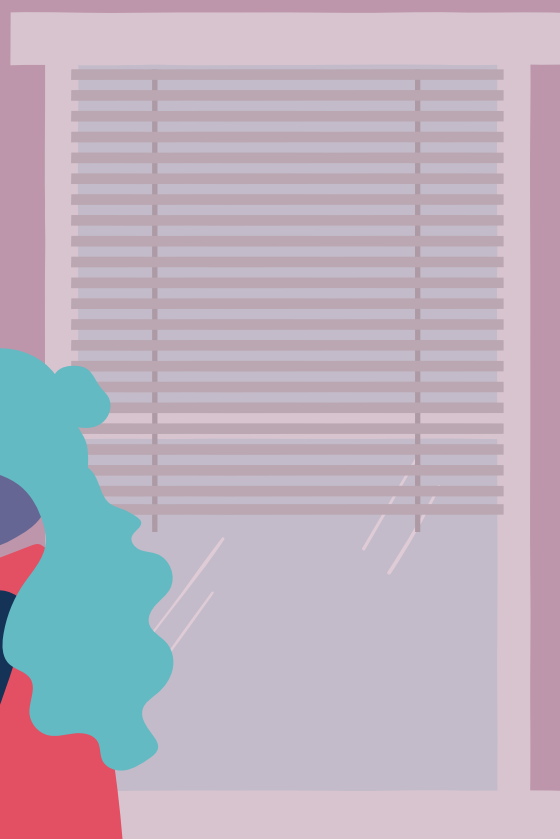
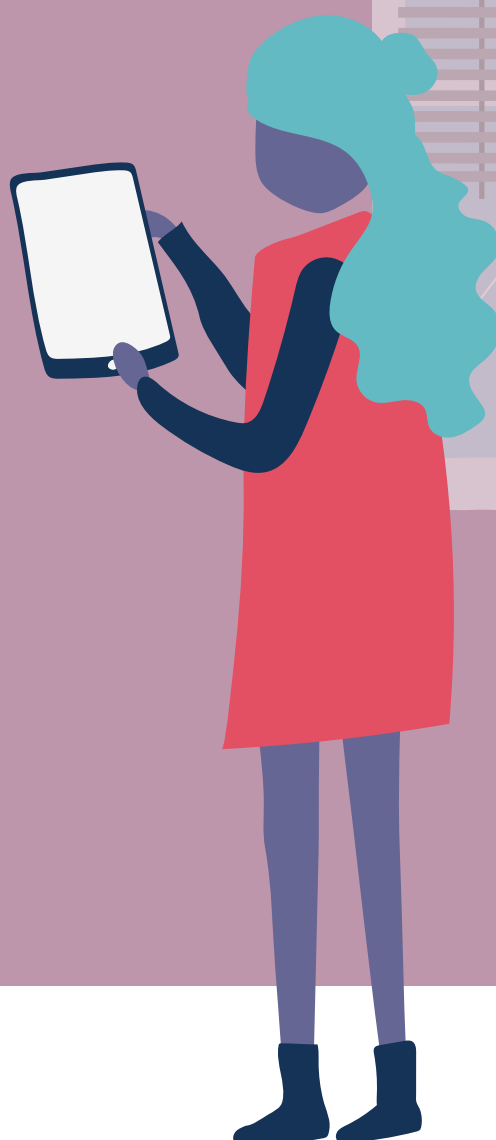

KINDGERICHT RAPPORTEREN

Een handleiding voor hulpverleners die dossiers / verslagen schrijven en werken met kinderen in een complexe scheiding.

KINDGERICHT RAPPORTEREN

In deze handleiding is te lezen hoe je een brief naar het kind kan schrijven ter afsluiting van het traject en waarom dit van meerwaarde is voor het kind. Het format is tot stand gekomen door literatuuronderzoek en gesprekken met professionals uit de praktijk. Er is rekening gehouden met de belangen en visie van de professionals. Door theorie en ervaring van professionals te koppelen, is er een onderbouwend format tot stand gekomen dat in de praktijk gebruikt kan worden. Het doel van dit product is dat hulpverleners het belang van kindgericht rapporteren in gaan zien en het format de handvaten geeft om het ook daadwerkelijk in de praktijk te brengen.

Belangrijk voordat je de brief gaat schrijven

Op de beroepskrachten website staan twee bestanden. Één met het format waarmee de brief geschreven kan worden en één met de handleiding. De handleiding heb je nu voor je. Zou je alleen het format downloaden en er in gaan typen, verdwijnen de zinnen. Daarom is het belangrijk om de volgende stappen aan te houden als je het fijn vindt om de voorbeeld zinnen er bij te houden.

Stap 1: download vanaf de website 'beroepskrachten.alsjeuitelkaargaat.nl' het format waarmee de brief geschreven kan worden.

Stap 2: sla dit bestand op nog voordat je er in gaat werken. Bijvoorbeeld met de naam: afsluitende brief [naam cliënt].

Stap 3: download nu het format weer opnieuw vanaf de website.

Stap 4: het opgeslagen bestand met het format en het opnieuw geopende document vanaf de website kun je nu naast elkaar houden. In het opgeslagen bestand kun je nu gaan typen. Je zult merken dat de zinnen nu verdwijnen. Vandaar dat je het niet-opgeslagen document er naast kan houden. Op deze manier kun je de voorbeeld zinnen aanhouden.

Afstudeerproject van:
Jamie Wulterkens
Student Social Work
Avans Hogeschool 's-Hertogenbosch
1 juni 2022.

Waarom kindgericht rapporteren?

Als hulpverlener heb je de verplichting om te rapporteren. Het zorgvuldig bijhouden van een dossier is van belang voor de kwaliteit en continuïteit van zorg aan de betrokkenen en past bij de opdracht van de hulpverlener om zich te gedragen als 'goede hulpverlener'. In het dossier neemt de hulpverlener alles op wat van belang is voor het maken van afwegingen in dat hulpverleningsproces. Het bijhouden van een dossier heeft meerdere doelen. Zo draagt het dossier bij aan het bieden van goede hulp, zorg of begeleiding. Hulpverleners en betrokkenen kunnen aan de hand van het dossier bespreken hoe het hulpverleningsproces verloopt, wat bijgesteld moet worden of wat bereikt is. Het dossier geeft inzicht in de basis waarop beslissingen worden genomen. Maar ook kan een dossier later in het leven van een kind van belang zijn, omdat het inzicht kan geven in wat er is gebeurd (Lozowski, Visser, Maessen & Steenmeijer, 2021).

Schade bij kinderen als gevolg van een scheiding van hun ouders proberen hulpverleners zoveel mogelijk te voorkomen. Het is dan ook belangrijk om te bedenken welke woorden gebruikt kunnen worden en boodschappen geformuleerd worden, rekening houdend met alle emoties die in een scheidingssituatie spelen. De toonzetting, woordkeus en bejegening moet aansluiten bij het gevoel van die persoon. Dat zal van persoon tot persoon verschillen, maar velen zullen zich somber voelen, een zekere paniek ervaren, boos zijn en tegen een hoop onzekerheid aankijken. Mensen in stressvolle situaties zijn vaak bang de regie te verliezen. In communicatie kun je hier rekening mee houden door de boodschap begrijpelijk te maken. Wanneer de doelgroep bestaat uit mensen die in een stressvolle situatie zitten, zoals een scheiding van je ouders, vraagt dat in communicatie een andere toon en een eenvoudiger woordgebruik. Het heeft ermee te maken dat mensen die stress ervaren – door welke oorzaak dan ook – anders lezen, minder complexe teksten aankunnen en gevoeliger zijn voor bepaalde woorden. Stress-sensitieve teksten kenmerken zich door een gematigd vriendelijke, rustige en nuchtere toonzetting, respectvol, gelijkwaardig, eerlijk, empathisch en begripvol. Een toon dus die rekening houdt met de vele negatieve gevoelens die de lezer ervaart (Leene, 2021).

Op dit moment worden in Nederland kinderen vooral mondeling op de hoogte gebracht over hun proces. Verslagen, rapportages en dossiers worden over de kinderen naar ouders geschreven in een taal die voor kinderen niet te begrijpen is. Als kinderen 12 jaar oud zijn, mogen zij hun dossier opvragen (rijksoverheid, z.d.). Als zij dit nu zullen doen, zullen zij er niks van begrijpen of lezen ze dingen die niet fijn zijn om op die manier te lezen. In het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het kind staat het recht van de kinderen om te worden gehoord, hun mening te geven of om te participeren in zaken die hun aangaan. Voor een betekenisvolle participatie zijn er vijf stappen. Deze stappen houden in dat het kind voldoende toegang krijgt tot belangrijke informatie, wordt gehoord, serieus wordt genomen, een terugkoppeling krijgt over de beslissing die is genomen en de mogelijkheid krijgt om te klagen over de beslissing. Participatie is pas betekenisvol wanneer het kind het gevoel heeft serieus genomen te worden. Daarom moet bij participatie van kinderen worden aangesloten bij wat ze kunnen en willen (richtlijnenjeugdhulp, z.d.).

Ik heb de opdracht gekregen om een product te ontwikkelen waarmee hulpverleners standaard in hun verslaglegging kindgericht kunnen rapporteren. Voor het ontwikkelen van dit product heb ik met verschillende professionals gesproken en literatuuronderzoek gedaan. De gesproken professionals gaven aan dat een veelvoorkomende klacht van kinderen is dat zij niet gehoord en gezien worden. Ook in de richtlijnen van de jeugdhulpverlening staat beschreven dat kinderen in een periode van scheiding onvoldoende worden geïnformeerd over wat er gaande is (richtlijnenjeugdhulp, z.d.). Ook gaven professionals aan dat uit onderzoek blijkt dat een kind niet mee wil beslissen maar wel mee wilt denken en wilt snappen waarom bepaalde keuzes gemaakt worden. In Noorwegen wordt heel de verslaglegging versimpeld zodat kinderen het ook kunnen lezen. Zij doen dit met dezelfde reden: kinderen een stem geven en betrekken in hun proces.

Uit psychologisch onderzoek blijkt dat de uitoefening van het recht van een kind om gehoord te worden, een positieve invloed heeft op de ontwikkeling van kinderen. Het blijkt dat de uiteindelijke beslissing beter geaccepteerd wordt als de persoon de argumentatie en motivering van de beslissing begrijpt. Vanwege de onvoltooide cognitieve en emotionele ontwikkeling en het feit dat minderjarigen doorgaans weinig ervaring hebben met het omgaan met autoriteiten, hebben kinderen extra hulp nodig in het verwezenlijken van hun recht om gehoord te worden (Rap, Huijer & Hepping, z.d.).

Conclusie

Dus om de volgende redenen is het belangrijk om kindgericht te rapporteren:

1. Het is in het belang voor de ontwikkeling van kinderen.
2. Er wordt aan de wet- en regelgeving voldaan.
3. Het kind wordt betrokken in zijn of haar eigen proces.
4. Er wordt aan de vijf stappen voldaan voor een betekenisvolle participatie.

Om kindgerichte rapportage te introduceren binnen de hulpverlening is er voor gekozen dit te doen aan de hand van het schrijven van een brief door hulpverleners aan het kind. Op deze manier krijgt het kind inzicht in zijn of haar proces, worden belangrijke afspraken uitgelegd en kan er een boodschap afgegeven worden. Hieronder is een format te zien die je kunt aanhouden. Dit format geeft handvaten voor het schrijven van een brief waardoor het makkelijker wordt. Met dit format en de onderbouwing van literatuur, wordt er aan alle belangen, aspecten en meningen voldaan van zowel kind als professionals.

Let wel op, het is natuurlijk een persoonlijke en authentieke brief die voor elk kind en elke situatie anders is. Je kan de brief invullen zoals jij wilt. Voor het kind is het al heel fijn en waardevol als het proces, wensen, behoeften en afspraken beschreven worden in een taal waarin hij of zij dat snapt. De rode kopjes kunnen aangehouden worden. Daaronder staan voorbeeld zinnen die ingevuld kunnen worden. Nogmaals, de brief mag natuurlijk naar eigen visie geschreven worden. Onder het format staat informatie beschreven waar rekening mee gehouden kan worden tijdens het schrijven van de brief.

De theorie en format is gebaseerd op kinderen vanaf 12 jaar omdat zij dan het recht hebben om hun dossier op te vragen.

Belangrijke punten

Er zijn een aantal punten waar je rekening mee kan houden als het gaat om versimpeld schrijven. Belangrijk is de lezer in zijn waarde te laten, en dus niet voor te schrijven maar eerder naast de lezer te gaan staan. Kenmerkend voor stress-sensitieve teksten is het ontbreken van directe, belerende en confronterende formuleringen. Benoem zaken meer in algemene zin: 'Je bent niet de enige die dit heeft', 'Veel mensen herkennen dit', 'Anderen hadden ook baat bij...', 'Mogelijk zou dit voor je kunnen werken'). In stress-sensitieve teksten worden woorden vermeden die veel emoties oproepen. Zo hebben we het niet over een 'vechtscheiding' of 'met elkaar breken', maar liever over 'uit elkaar gaan' of 'niet met elkaar verder willen' (Leene, 2021).

Nog een aantal belangrijke punten waar rekening mee gehouden kan worden bij het schrijven van de brief:

- Je kan nooit standaard teksten gebruiken, het zijn altijd teksten die voortvloeien uit de invloed die je van vader, moeder en kind hebt gekregen. Luister naar de ouders en kind en vertaal het op een manier waarop het ze aanspreekt.
- Spreek de lezer aan, gebruik je, jouw, jij
- Los moeilijke woorden op met korte zinnen of leg de moeilijke woorden uit.
- Geen vaktaal
- Niet te lange zinnen
- Schrijf zo eenvoudig mogelijk, maar niet betuttelend of kinderlijk
- Schrijf in spreektaal
- Sluit aan bij de belevingswereld van het kind
- Geef concrete voorbeelden zodat de lezer zich er iets bij voor kan stellen (bijvoorbeeld over een specifieke situatie die zich heeft voorgedaan)
- Gebruik citaten van het kind.
- Probeer de brief niet te lang te schrijven (ongeveer één A4tje).

Taalgebruik is heel belangrijk in deze brief en het invullen ervan. Het gebruik van woorden als 'zorg', maar ook woorden als lijden, pijn, kunnen triggeren in het brein. Ze wakkeren de hersenhelft aan die vooral gericht is op angst. Woorden als kracht, verantwoordelijkheid en vertrouwen doen iets met de andere hersenhelft waardoor meer ruimte ontstaat voor groei en creativiteit. Professionals kunnen in hun taal naar kinderen zelf het goede voorbeeld geven (persoonlijke communicatie, Villa Pinedo, 23 mei 2022).

Wanneer een tekst in begrijpelijk Nederlands geschreven is, is het op B1 niveau. B1 niveau staat voor duidelijke taal (onzetaal, 2021). Er bestaat geen instant recept voor schrijven op B1-niveau: het gaat er vooral om dat je je verplaatst in je lezer en je boodschap zo goed mogelijk op die lezer afstemt. Wat kan de lezer aan, wat begrijpt hij wel en niet?

Probeer complexe onderwerpen zo eenvoudig mogelijk onder woorden te brengen.

Let daarbij op de lengte van de tekst, van de alinea's en van de zinnen, en kies je woorden zorgvuldig. Dat betekent niet dat je kiest voor Jip-en-Janneketaal, maar wel voor teksten en zinnen die niet ingewikkelder zijn dan noodzakelijk (Tiggeler, 2020).

Hieronder staan de boodschappen uit het boek van **Villa Pinedo** (Pinedo, Mulder & Keppel, 2021) en kunnen als inspiratie gebruikt worden om in de brief te zetten. Er wordt hier namelijk in kindgerichte taal, belangrijke boodschappen beschreven. In het format is te zien hoe deze zinnen toegepast kunnen worden in de brief. Voor kinderen is het belangrijk om dit te weten, dus mocht het van toepassing zijn kan dit leidraad gehanteerd worden:

- Laat ons alsjeblieft geen kant kiezen
- Maak geen ruzie waar we bij zijn
- Zeg geen slechte dingen over elkaar tegen ons
- Geef ons de tijd om te wennen aan de nieuwe situatie
- Luister echt naar wat we te zeggen hebben
- Geef ons de ruimte om van jullie allebei te houden
- Vergeet niet dat jullie samen voor ons hebben gekozen

Hetzelfde geldt voor de rechten van het kind, geïnspireerd op het kinderrechtenverdrag (kinderrechten, z.d.). Die zijn hieronder beschreven en kunnen op dezelfde manier gebruikt worden:

1. Je hebt het recht om van alle twee je ouders te houden.

Je hebt er ook recht op dat zij van jou houden. Je moet je dus nooit schuldig voelen als je je vader wil zien of je moeder. Het is voor jou belangrijk om twee ouders te hebben.

2. Je hoeft niet te kiezen tussen je ouders.

Als je zelf graag vooral bij de ene of juist bij de andere wil zijn, dan kun je dat natuurlijk zeggen, maar niemand kan jou dwingen om zo'n keus te maken. Als jouw ouders er samen niet uitkomen, is er altijd nog een rechter die beslist. Ben je ouder dan 12 jaar dan zal die rechter eerst om jouw mening vragen.

3. Je hebt recht op alle gevoelens die je hebt.

Voel je niet vervelend bij wat je voelt. Het is eng als je ouders uit elkaar gaan en het is heel normaal om daar bang voor te zijn (of boos, bedroefd te zijn of wat dan ook).

4. Je hebt recht op een veilige omgeving.

Niemand mag jou in gevaar brengen of pijn doen, niet lichamelijk maar ook niet geestelijk. Doet een van jouw ouders dat toch, vertel dat dan direct aan een ander: aan de andere ouder, huisarts aan een leraar of iemand anders die je vertrouwt.

5. Jij hoort niet tussen de problemen van je ouders te zitten.

Soms raken jouw ouders zo verstrikt in hun eigen problemen dat ze vergeten dat jij nog maar een kind bent en dat jij hun problemen niet kunt oplossen. Maken je ouders jou het middel van de gevechten, herinner ze er dan aan dat het hun eigen gevecht is en niet het jouwe.

6. Opa's en oma's, tantes, neven en nichten blijven gewoon in jouw leven.

Ook al woon je bij één van jouw ouders, dan nog kun je gewoon de familie van jouw andere ouder blijven zien. Zij horen bij jouw leven jij bij hun leven.

7. Je hebt recht om kind te zijn.

Kinderen zouden zich niet druk hoeven te maken over problemen van volwassenen. Concentreer je op je schoolwerk, je vrienden, hobby's, clubs enzovoorts. Je vader en je moeder hebben wel jouw liefde nodig maar voor de rest zullen ze hun eigen problemen moeten uitzoeken.

Literatuurlijst

Kinderrechten. (z.d.)

kinderrechten.nl

Geraadpleegd op 16 mei 2022, van <https://www.kinderrechten.nl/professionals/kinderrechten/>

Leene, J. (2021, juni)

Stress-sensitief schrijven, hoe doe je dat?

Geraadpleegd op 31 januari 2022,

van file:///E:/Leerjaar%2021-22/SAP/Literatuur/Szs-handreiking%20stress%20sensitief%20werken.pdf

Lozowski, W., Visser, R., Maessen, M., & Steenmeijer, J. (2021, januari).

Wegwijzer het dossier in de jeugdhulpverlening – rechten en plichten

Geraadpleegd op 16 februari 2022,

van file:///E:/Leerjaar%2021-22/SAP/Literatuur/Handreiking_Het_dossier_in_de_jeugdhulpverlening.pdf

Onzetaal. (2021, 8 februari).

B1-niveau

Geraadpleegd op 16 mei 2022,

van <https://onzetaal.nl/taaladvies/b1-niveau>

Pinedo, M., Mulder, S., & Keppel, D. (2021)

Je hoeft 't niet alleen te doen

Amsterdam: Bruna Uitgevers B.V.

Rap, S., Huijter, J., & Hepping, K. (z.d.)

Participatie van kinderen in gerechtelijke procedures.

Geraadpleegd op 15 april 2022,

van https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/50729564/De_pedagogische_benadering_van_de_jeugdrechtspiegeling_H7-with-cover-page-v2.pdf?Expires=1650032258&Signature=ESb5tnvR-C2vG46Vtw-vW8GF~QKsv5ciBWC9-H2jA0Qx6Ttp50nVUt-C04ImxtCz0pY8eBiYthXH2Kpw2s-1S7nv3crCYQDIM~ya4zS1OS5~EqzpqT3yDirwFKkpTik7AK6Pw7yi~LPFvGesbYaP-AFW-cVwIT-F3rS8dsy~mhwowfVv~YSeEWWRCrS1CUrfgvua~lVm0AyXIsO9O7i1cxxi6hrK~aQkt1kEMfCNL-ZstDhQ6LS7ISf9CskglObGYOq1oTLTwpfAgYt5py6gZ2oe-KHqAZ8vmwiHrUNNJTTP90N7du-WeP1vac1CIN9agr9Sg7H5w7uaWYLkVlpNMS5-g__&Key-Pair-Id=APKAJLOHF5GGSLRBV4ZA

Richtlijnenjeugdhulp. (z.d.)

Omgaan met jeugdigen

Geraadpleegd op 25 februari 2022,

van <https://richtlijnenjeugdhulp.nl/scheiding/samenwerking-met-ouders-jeugdigen-netwerk-en-school/omgaan-met-jeugdigen/>

Rijksoverheid. (z.d.)

Wie mogen het dossier jeugdhulp van mijn kind inzien?

Geraadpleegd op 18 februari 2022,

van <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/jeugdhulp/vraag-en-antwoord/dossier-jeugdhulp-inzien>

Tiggeler, E. (2020)

Vraagbaak Nederlands

Amsterdam: Boom.

